

סיינטיפיק אמריקן

X
סרגל נגישות

כללי

T
סימון כותרות

ביטול הבהובים

גופנים

A
גופן קריא

ניגודיות צבעים

ניגודיות כהה

ניגודיות בהירה

קישורים

A
סימון קישורים

U
קו תחתית לקישורים

בני אדם

על אף העדנה המחודשת של

אם אפשר לחלק את המין האנושי לשאלה הזאת. העיסוק בנושאים בקרב חוקרי תרבות ושפה. הם בשני העשורים האחרונים, הם "גזעים"? והאם הדיבור עליהם משפיע

למעשה, ההתלבטות לגבי קיומם ומהותם לקראת סוף המאה ה-19, הכריזו טובי ושיש להיפטר ממנו. לא ברור כלל, הם נבדלות זו מזו באופן ברור. כל חלוקה כזו שהיא לעצמה אקראית, ואין חלוקה אחת כיבושים ועירובי אוכלוסיות, ולמעט במל

ואולם, הדעה הזאת, כמובן, לא הייתה בהבדלים בין אוכלוסיות וישו להוכיח שהתבטא (כך הם טענו) בנפח הגולגולת האלה חפפו את האינטרסים הפוליטיים

היה, למשל, להניח שלאפריקנים נחיתות מובנית, "גזעית", ובו בזמן לשעבד אותם.

איור: דפנה אקסל

לאחר מלחמת העולם השנייה, אונסק"ו, ארגון החינוך, המדע והתרבות של האו"ם, כינס יחד מדענים מתחומים שונים כדי לנסח "הצהרה בנוגע לגזע", השוללת את קיומם של הבדלים מנטליים בין גזעים, מעמידה בסימן שאלה את קיומם של גזעים טהורים, ומבהירה כי אין כל נחיתות מובנית לצאצאי עירוב גזעי. לא מעט מדענים בעלי שם חתמו על ההצהרה הזאת; אחרים הסתייגו ממנה, בין השאר בטענה שהצהרה מסוג כזה היא התערבות פוליטית בתוכן העבודה המדעית. המסתייגים התעקשו כי מדענים צריכים להיות רשאים לחקור כל נושא באשר הוא ולא לחשוש שמא נושאים מסוימים הם נפוצים יותר מ"אסורים". כשם שההתערבות הנאצית במחקר האנתרופולוגי הייתה פסולה, כך גם התערבות הפוכה אינה רצויה. ובפועל, בלא מעט מחקרים שנערכו אחרי המלחמה המילה "גזע" הוחלפה ב"אוכלוסייה" או ב"קבוצה אתנית", אך תוכן המחקרים נותר דומה.

בעת האחרונה נושא הגזע זוכה לעדנה מחודשת בגנטיקה ובמחקר הרפואי. רפואה מבוססת-גזע היא מגמה חדשה התופסת תאוצה בשוק התרופות האמריקני, כשתרופות וחיסונים מסוימים מתגלים כמתאימים במיוחד לאנשים בעלי מוצא גזעי מסוים (לרוב: "היספני", "אפריקני" או "לבן"). האם עלינו להתעלם מממצאים מדעיים רק בגלל טראומות העבר? גם בגנטיקה, חוקרים מרכיבים מפות ושושלות הקושרות את המוצא של אוכלוסיות מסוימות אל אוכלוסיות אחרות בזמן ובמרחב. האם עלינו להתעלם מתוצאות כאלה רק כדי שלא לדבר על "גזעים"?

יש תשובות שונות לשאלה המורכבת הזאת. האחת שנציג כאן היא זאת: לשפה יש משמעות, והיא לעתים מכוננת מציאות. החלפת מושג הגזע במושגים אחרים אינה רק עניין סמנטי. כשהנאצים הגדירו את היהודים "גזע זר", היו לכך השלכות אחרות מאשר לו היו רואים בהם קבוצה דתית, תרבותית או אתנית זרה. "גזע" נושא עמו מסען כבד, המרמז הן למוצא משותף והן להיותן של תכונות מסוימות טבועות באופן בלתי הפיך בביולוגיה של האדם. "גזע אפריקני" ו"אנשים שמוצא אבותיהם הקדומים מאפריקה" הם דברים שונים זה מזה. אולי מוטב להניח את הגזע מאחור, גם אם נידרש לשם כך להשתמש בכמה מלים נוספות.

על הכותבים

אמיר טייכר

היסטוריון המתעניין באופן שבו מדענים חושבים. הוא מלמד מתמטיקה, סטטיסטיקה וקראטה, עובד במכון ויצמן, ויחד עם אשתו המדהימה מגדל שני ילדים מופלאים.

לקריאה נוספת

- [הצהרה בנוגע לגזע של אונסק"ו, 1951](#)
- [אין מידה לאדם, סטיבן ג'יי גולד, הוצאת דביר, 1992](#)

תגיות: מדורים וטורים רוח הדברים

האתר הוקם על תשתית Wordpress | אפיון, עיצוב ובניית האתר: יחידת טכנולוגיות אינטרנט, אורט ישראל